

PONTS AMB UCRAÏNA

LAURA SERRAT, MANRESA

■ La periodista i guionista Teresa Turiera-Puigbò (Puigcerdà, 1968) reflexiona sobre la situació de les dones a Ucraïna amb el record molt present de la guerra a Bòsnia i Hercegovina, un conflicte que ha marcat la seva trajectòria professional. Primer, amb la cobertura des de Brussel·les dels primers judicis dels crims de guerra a l'ex-Iugoslàvia i, més endavant, amb la codirecció i la redacció del guió del documental *Encara hi ha algú al bosc*, que forma part d'un projecte multidisciplinari del grup Cultural i Conflicte, i que recull el testimoni de les dones que van sobreviure les violacions de la guerra dels Balcans.

La sorpresa que ha causat la guerra a Ucraïna li recorda a la guerra de Bòsnia?
Les noves generacions tenen la mateixa sensació d'incrèdilitat que nosaltres quan va iniciar la guerra de Bòsnia l'any 1992. En aquell moment, treballava a la redacció de Catalunya Ràdio, on es respirava l'eufòria dels Jocs Olímpics. L'informatiu estava cobert de bones notícies, però, de mica en mica, ens arribaven informacions sobre els bombardejos a Bòsnia. La perplexitat amb què ens miràvem la guerra dels Balcans és la mateixa amb què ara seguim la situació a Ucraïna perquè donem per fet que vivim en societats avançades, però la línia entre guerra i no guerra és molt fina.

Un dels reptes periodístics és saber explicar el dolor d'una guerra.

Hi ha moltes formes d'explicar una guerra. Sovint tendim a mostrar el dolor a partir d'imatges molt explícites sobre les atrocitats d'un conflicte, que poden arribar a saturar l'espectador. Però existeixen altres formes de parlar del dolor a partir d'un llenguatge més proper a l'art que és capaç d'incidir en les emocions de les persones. En el documental *Encara hi ha algú al bosc*, que recull els testimonis de les dones que van ser víctimes de les violacions durant la guerra a Bòsnia i Hercegovina, vaig defugir de les imatges on apareixen tancs i ferides perquè em vaig adonar que el dolor també es pot transmetre amb un gest o inclús amb un somriure d'algú que ha patit durant anys.

En el documental mostra com la guerra encara no ha acabat per les víctimes.

La pregunta sobre quan s'acaba una guerra mai té una resposta clara. S'acaba quan es firma la pau? Quan els refugiats tornen a casa? Quan els mitjans deixen d'informar-ne? A vegades tendim a cobrir molt bé un conflicte i a

TERESA TURIERA-PUIGBÒ

Periodista i guionista. Teresa Turiera estableix un paral·lelisme entre la guerra d'Ucraïna i la de Bòsnia, on va viatjar per dur a terme un documental que dona veu a les dones que van patir violacions

«Les dones continuen sent un objectiu de guerra a Ucraïna»

Turiera defensa la necessitat d'investigar les violacions comeses durant el conflicte

La periodista Teresa Turiera, autora d'«Encara hi ha algú al bosc»

ARXIU PARTICULAR

« A Ucraïna ja s'han desplegat recursos per recollir proves sobre el terreny de les violacions per armar una acusació sobre crims de guerra»

desaparèixer quan s'acaba, sense pensar que el conflicte interior de les víctimes continua latent. La violació és una ferida que no té cura, l'única esperança de les dones és veure els criminals de guerra jutjats, però, en la majoria de casos, no existeixen les proves suficients per iniciar un procés judicial.

Tem que la història es torni a repetir a la guerra d'Ucraïna?

La història es torna a repetir a Ucraïna; tanmateix, amb una diferència substancial sobre el reconeixement de les víctimes de les violacions, ja que després de la guerra de Bòsnia es va dictaminar per primera vegada a la història la violació com un crim de guerra. Mentre que la guerra de Bòsnia no es va abordar amb la perspectiva de gènere necessària, malgrat que es calcula que hi va haver entre 25.000 i 50.000 violacions, a Ucraïna ja s'han desplegat equips judicials sobre el terreny per recollir proves en calent i armar una acusació ferma sobre crims de guerra. Aquest fet aporta esperança a les víctimes, però la gran tristesa és que la dones encara continuen sent un objectiu de guerra.

Una de les formes per revertir-ho és donar veu a les víctimes?

Escotar i reconèixer a les víctimes. Aquesta és una tasca que no es va dur a terme a la guerra de Bòsnia, on no es van destinar els recursos suficients per oferir un suport psicològic a les víctimes que els aportés la fortalesa necessària per anar a declarar. A més, aquestes dones tampoc van comptar amb el suport de la seva comunitat, ja que han estat molt de temps estigmatitzades vivint el conflicte en silenci. Tot això no es pot repetir a Ucraïna, on s'han desplegat recursos per recollir testimonis sobre violacions, però on també s'haurà de vetllar per la recuperació emocional posterior i perquè aquestes històries no caiguin en l'oblit.

Fotografia, documental i teatre per explicar la guerra

L.S. MANRESA

■ El documental *Encara hi ha algú al bosc*, dirigit per Teresa Turiera i Erol Ileri, forma part d'un projecte multidisciplinari del col·lectiu Cultural i Conflicte. Entre el 2018 i el 2020, Turiera i la resta d'integrants de l'equip van dur a terme diversos viatges a Bòsnia i Hercegovina per parlar amb les supervivents de les violacions comeses entre el 1991 i el 2001. El minuciós treball de recerca periodística els va permetre l'octubre del 2020 estrenar un triple treball - documental, teatre i fotografia - sobre les dones víctimes de les violacions i els fills nascuts dels em-

barassos forçats.

L'obra de teatre, el documental de televisió i la mostra fotogràfica «permeten explicar a través de diferents llenguatges un capítol que encara no ha tancat per la història d'Europa», posa de manifest Turiera. El cos de la dona com a territori per conquerir, la impunitat, el silenci i la lluita contra l'estigma són alguns dels temes que extracten «des d'una mirada que pretén captar a diferents públics i, sobretot, a aquelles noves generacions a qui la guerra de Bòsnia els queda més llunyana, però que ara es miren amb incrèdilitat la guerra a Ucraïna», apunta Turiera.

Un dels rodatges que l'equip de Cultural i Conflicte va dur a terme a Bòsnia

ORIOI CASANOVAS